

Zachte handhavers maken pijnlijke landschappen



IN BERKELLAND HEEFT DE BERM ZIJN OORSPRONKELIJKE FUNCTIE WEER TERUG. FOTO HERMAN ENGBERS

PATRCIK JANSEN

Steeds meer overheden - waaronder hele grote - gaan hun bermen insectenvriendelijker beheren. Dat is prachtig want bermen vormen samen met watergangen, heggen, houtwallen en bosjes een ruggengraat voor de biodiversiteit in agrarische productielandschappen. Waar akkers en graslanden tegenwoordig meestal monocultuur zijn, zijn het toevluchtsoorden van wilde planten en insecten. Hier vind je nog oude groeiplaatsen van karakteristieke plantensoorten van het vroegere landschap.

Toch verdwijnen er nog altijd veel landschapselementen. Zo constateerde de Achterhoekse gemeente Berkelland in 2017 dat veel bermen illegaal in gebruik waren genomen als landbouwgrond en dat houtwallen waren beschadigd of gerooid, zonder vergunning. "Wij zien dat landschapselementen verdwijnen, op grote schaal worden gesloopt", zei de burgemeester in Trouw.

Dat opruimen leverde niet alleen extra gewas op, zo bleek, maar ook grondoppervlak dat bij de rijksoverheid kon worden opgegeven als ruimte om mest kwijt te kunnen en als basis voor aanspraak op landbouwsubsidie. Ook houtwallen uitkleden tot bomenrijen met gras eronder levert mest- en subsidieoppervlak op.

Destijds ontkende de verantwoordelijke rijksdienst onmiddellijk dat fraude met bermen mogelijk was. Toch kondigde minister Schouten vier maanden later een proef aan om opgave als landbouwgrond onmogelijk te maken, in Berkelland. Een landelijke herziening laat nog altijd op zich wachten.

Berkelland koos voor handhaving en maakte onlangs de uitkomsten bekend. Die zijn ronduit schokkend te noemen. Er werd 30 kilometer berm teruggevorderd, met een totaal oppervlak van bijna 10 hectare. Ook constateerde de gemeente bijna 400 overtredingen van de Natuurbeschermingswet: 35 kilometer aan houtwallen en bomenrijen waren illegaal vernield of gekapt.

Intussen deden andere Gelderse gemeenten, die in 2017 nog zeiden wakker te zijn geschud en het inpikken van bermen te zullen aanpakken, nagenoeg niets. De provincie Gelderland, die destijds aankondigde het probleem in kaart te brengen, keek alleen naar haar eigen wegbermen.

Wel was er een inventarisatie van het probleem door de gemeente Staphorst, in Overijssel. Ook daar bleek dat op grote schaal illegaal sloten waren gedempt en bermen ingepikt.

Ook schokkend: voor de talloze overtredingen werd niet één boete uitgedeeld. De Staphorster wethouder ging niet verder dan een 'moreel beroep' op de verantwoordelijken om de oude situatie te herstellen. De burgemeester van Berkelland zei: "Wij zijn van het goede gesprek en trachten de daders tot herplant te bewegen als een houtopstand illegaal is gekapt".

"Leuge onderbokseproat", oordeelt een Achterhoeks raadslid. Zelfs in deze twee gemeenten, dappere voorlopers qua handhaving, is de afschrikkende werking al met al nihil.

Het werkelijke probleem gaat verder dan alleen gebrekkige en zachte handhaving. De landbouwregels bevatten allerlei perverse prikkels. Boeren die bermen

inpikken en houtwallen kappen worden beloond met extra inkomsten.

Het zou natuurlijk precies andersom moeten zijn. Boeren die hun houtwallen koesteren zouden rijkelijk beloond moeten worden, boeren die publieke grond inpikken en illegaal houtwallen kappen zouden stevig moeten worden bestraft. Zo stevig dat alle extra opbrengsten erbij in het niet vallen.

Het goede belonen en het kwade straffen werkt nu eenmaal het best. Wie geen van beide doet raakt landschap en biodiversiteit kwijt. Zachte handhavers maken pijnlijke landschappen.
